

Az út

Vajon mi valójában a halál? Megsemmisülés-e, melynek során ellobbanunk, mint a gyufaláng, és csak a világon hagyott ujjlenyomatunk marad meg egy ideig, míg el nem illan, szét nem foszlik az is? Vagy *élünk* tovább egy másik valóságban, amelyet mindennapi eszünkkel nehezen felfogható, előlünk rejtett anyagi-fizikai dimenzióként a tudományhitű emberek is el tudnak képzelni, de a testét elhagyott lélek honaként, *túlvilágként* nemigen. Megszűnünk-e a halálunkkor, vagy csak egy másik életre virradunk, ahol Isten – vagy rosszabb esetben csak az ítélete – vár reánk?

Nagy problémánk ez, mindenképpen a legnagyobbak közül való, hiszen a kérdésre adott válasz alapvetően meghatározza minden viszonyulásunkat. Valójában egész életünket: ezt itt a földön is és azt a másikat is – ha van.

Tudom, hogy vannak, akiknek istenképével összefér az, hogy a halál számunkra mindenféle lét végét jelenti. Ez a felfogás vagy egy olyan istent hisz, mely a természet erőiben rejlik, és szinte maga is öntudatlan (ez tulajdonképpen a materializmusnak egy szellemiesített mása), vagy egy olyat, melynek talán csak arra vagyunk jók, hogy kissé eljátszadozzon velünk, mielőtt ridegen a semmibe hullat minket. Mindkét kép ellentétes a vallások Istenével, és a hitetlenség álcájaként szolgál. Ezért határozottan állíthatjuk: ha Isten van, akkor halál utáni életünk is van. Ha Isten léteire igent mondtunk, akkor élet és halál kérdésében is véleményt nyilvánítottunk.

E kérdések racionális vizsgálatából szinte szükségszerűen tagadó válasz születik, mert az ész itt egy számára nem hozzáférhető területre kalandozik. Eszközei elégtelenek arra, hogy valódi esélye legyen egy érzékszervekkel nem megközelíthető, logikai kombinációktól idegen világ valóságának a *belátására*. A tagadás azonban gyakran *kényelmességből* származik, és ez nem csupán a helyes válasz keresésére való restséget jelenti, hanem azt is, hogy egy kedvtelésekért és kényünk szerint élt élet után egyszerűbbnek tűnhet megszűnni, mintsem erőfeszítést tenni a változtatásra, vagy vállalni ürességünkért a felelősséget.

Az emberek többsége nem hitetlen, hanem inkább bizonytalan. Valami kell legyen – mondják, megérzéseikre hallgatva –, valaki, aki fölötte áll ennek a világnak, és akitől valami értelem származik életünkbe, melynek önmagában való értelmetlenségét világos pillanatainkban mindnyájan érezzük.

Szerencsések, akik életükben, életükön fel tudják fedezni Isten keze nyomát. De mit csináljanak azok, akik inkább csak a bajokat látják, és a világ embertelenségét (valamint ezzel kölcsönhatásban: az istentelenségét) tapasztalva úgy érzik: Isten – ha van is – nincs a világban, nincs velünk, magunkra hagyott gyötrődéseinkben? Mert mindnyájan hajlamosak vagyunk azt várni, hogy Isten *győzzön meg bennünket* arról, hogy létezik, hogy szeret minket, és földi életünkben is törődik velünk. *Egyéni, személyre szóló* bizonytságot, sőt bizonyítékokat várunk, hiszen ha a kegyelem valóban működik, akkor egyszer minket is meg kell fognia! Gyakran (lelkileg) tétlenkedve várunk, mintha nézők lennénk csupán, akárcsak a tévé képernyője előtt.

Pedig tudhatnánk, hogy semmit nem kapunk ingyen. Részvételünk, *munkánk* nélkül kegyelemben sem részesülhetünk. Passzivitásunk egyik oka egy eléggé elterjedt közhiedelemben is gyökerezhet, mely szerint Isten kegyelme nem árad mindenkire egyformán, mert vannak *kiválasztottak*, akiknek eleve elrendelt jussa az üdvösség. Ha tehát nem vagyunk ez utóbbiak között, akkor hiábavaló, ha pedig közöttük vagyunk, akkor felesleges minden erőfeszítés. Pedig a legnagyobb mértékben felelősek vagyunk azért, hogy „antennáink” működőképesek legyenek, hogy nyitottak legyünk, készek a felénk sugárzó lelki segítség befogadására. Mert mindnyájan meghívottak, „hivatalosak” lennénk, de ha elmulasztottuk azt, hogy ennek a meghívásnak eleget tegyünk, akkor nem lehetünk „*választottak*” majd, amikor ennek eljön az ideje (vö. Máté 22,14).

Egy húsz év körüli fiatalembert interjúvoltak a magyar rádió egy igen régi adásában. Arról kérdezték, hogyan kedvelte meg a komolyzenét. Vettem néhány Bartók-hanglemezt – mondta –, és kíváncsiságból meghallgattam, hogy rájöjjenek, mit esznek rajta némelyek. Egyáltalán nem tetszett a zenéje, de újra és újra fölvettem, mert mindenképpen tudni akartam, mi van benne, ami miatt mások kedvelik. Egy idő után kezdtem megérteni, és ma szeretem.

Azt hiszem legalább ennyi erőfeszítést a szóban forgó kérdésekre való válaszkeresés is megérdemel, hiszen mennyivel többről van itt szó, mint a klasszikus zene értése vagy nem értése.

Az idézett fiatalember minden bizonnyal sohasem fogja a zene üzenetét, ha nem feltételezi, hogy *van* üzenete. Éppígy a következetesen hitetlen embernek sem sok esélye van arra, hogy valóban választ találjon az Istennel kapcsolatos kérdéseire. Ehhez legalább (az előbbieken említett értelemben) bizonytalannak kell lenni, mert meg kell szólítani azt a Valakit, és a segítségét kérni, mert *nincs más útja alapvető létkérdéseink tisztázásának*. Nem lehet megszólítani azt, aki szerintünk nincs. Még kevésbé lehet a segítségét kérni. Márpedig zörgetnünk kell ahhoz, hogy megnyitassék nekünk (lásd Máté 7,7).

E szerény zörgetés során tulajdonképpen mi magunk nyílunk meg egy kétirányú áramlás, az Istennel folytatott beszélgetés számára, amit imának szoktunk nevezni. Az így létrejött kapcsolat biztosít bepillantást számunkra az egyébként hozzáférhetetlen tartományokba, és minden fontos kérdésünkre ezen az úton kapunk választ. Az ima teszi lehetővé, hogy egy napon rádöbbenjünk Isten minden pillanatban való jelenvalóságára. Arra, hogy Ő nem távoli lény, nem messziről pislákoló sugár, hanem mindeneket szüntelenül átható erő, akinek életünket befolyásoló hatása általunk naponta megmunkált érzékenységünktől függ. Ez az érzékenység biztosítja a mindnyájunkat szüntelenül elárasztó kegyelem befogadását, és ezáltal rátalálásunkat arra az útra, amely a mienk.

1998. április-május